

Ook het toekomstige middenveld zal politiek zijn

Stijn Oosterlynck wil ook het middenveld in het meerstemmige spel van de democratie een partituur geven.

STIJN OOSTERLYNCK

Socioloog Centre for Research on Environmental and Social Change (UAntwerpen).

Net voor de zomer reisden een groep academici en leden van Vlaamse middenveldorganisaties met de trein naar Wenen. Ze waren op een missie om te leren over hoe middenveldorganisaties kunnen omgaan met een overheid die zich meer autoritair gaat opstellen, de banden met organisaties systematisch doorknipt en de investeringen erin drastisch terugschroeft. Oostenrijk lijkt erg op Vlaanderen. In de twintigste eeuw raakten zoals bij ons de overheid enerzijds en een christendemocratisch en sociaaldemocratisch middenveldblok anderzijds sterk verstrengeld (een stevige liberale beweging, die er bij ons wel is, kenden ze er niet). De voorbije decennia ontmantelden populistisch nationalistisch-conservatieve krachten dit partnerschap.

Ook in Vlaanderen worden organisaties, vooral zij die de stem van de zwakste groepen in de samenleving vertolken zoals het Minderhedenforum, bruutweg in hun bestaan bedreigd. Ook hier stelt de uitvoerende macht zich steeds autoritairder op. We zijn het erover eens dat de verzuiling geen model voor de toekomst vormt. Maar dit hoeft helemaal niet het einde van het middenveld te betekenen, wel de overgang naar een nieuw middenveld en een nieuw partnerschap met de overheid (hopelijk evenzeer vernieuwd).

Dertigurenweek

Het lijkt erop dat sommige politici deze transitieperiode gebruiken om komaf te maken met een middenveld dat zich politiek uitspreekt. De systematische aanvallen op de positie en legitimiteit van het middenveld reflecteren een antidemocratische agenda. De liberale democratie leeft bij gratie van een veelheid aan ideeën en visies die voortdurend met elkaar botsen. Het meerpartijensysteem volstaat niet om dit te capteren, maar wordt daarbij ondersteund door de scheiding der machten, een kritische pers, een publiek actieve academische wereld en een levendig middenveld. Het is allerminst toeval dat leden van de uitvoerende macht al die andere spelers de voorbije jaren onder vuur namen. Denk aan uitspraken over ‘wereldvreemde rechters’, ‘linkse journalisten of professoren’ en ‘activistische ngo’s’. Hier wordt geen inhoudelijk meningsverschil uitgevochten, maar wel de legitimiteit van die spelers – en de liberale democratie die zij stutten – in vraag gesteld. Het is een verhaal dat overal in de wereld aan de orde is, zoals Lysa John van de internationale alliantie van middenveldorganisaties Civicus deze week in *Mo* Magazine* uitlegt.

Democratie vernauwen tot wie bij de verkiezingen een meerderheid haalt, is zorgwekkend

Het Vlaamse middenveld ondergaat dit niet zomaar, maar is al decennialang bezig zijn rol te herdenken. Doorheen al die experimenten valt het publiek karakter van politiek werk op. Memoranda schrijven die dan door bevriende partijen en met lobbywerk achter de schermen opgepikt worden, gebeurt minder. Het middenveld zwengelt het publieke debat nu aan met nieuwe visies en voorstellen.

Neem de vrouwenbeweging Femma, het voormalige KAV, dat zich sinds enige tijd onafhankelijker van de christelijke zuil opstelt. Het dalende ledenaantal en het feit dat memoranda nauwelijks nog impact genereren, noopte de organisatie om van strategie te veranderen. Femma koos er één thema uit – de moeilijke balans tussen werk en gezin – en lanceerde een campagne voor de dertigurenweek. De campagne doet nadenken over wat arbeid is en welke maatschappelijke verwachtingen daarover leven. Ze wordt gestut door intern denkwerk, door de dertigurenweek in de eigen organisatie in te voeren, door begeleidend wetenschappelijk onderzoek en door experimenten met crowdfunding.

Brutale machtspolitiek

Politici kunnen veel leren van dit vernieuwende politieke werk. Het maakt (breed gedeelde) persoonlijke bekommernissen tot de inzet van maatschappelijk debat. Het kleurt buiten de lijnen van de ‘aanvaardbare politieke ideeën’ en begeestert net daardoor. En het versterkt zich met allianties met andere actoren van het democratische spel, bijvoorbeeld door de media te voeden met verhalen die tot nog toe te weinig aan bod komen en door samenwerking met academici die het effect van voorstellen testen.

De cruciale vraag vandaag is of we als samenleving de toekomstige positie van het middenveld willen beslechten met brutale machtspolitiek of met een diepgaand inhoudelijk debat. De zorgwekkende vernauwing van democratie tot wie bij de verkiezingen een meerderheid haalt, suggereert de eerste optie. Maar de dynamiek van vernieuwing bij nogal wat middenveldorganisaties en nieuwe wetenschappelijke inzichten houden de tweede optie mogelijk. Het staat buiten kijf dat politici die het goed voor hebben met de meerstemmigheid van de liberale democratie, kiezen voor de tweede optie.